

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Aktiv arbetsmiljöpolitik

Arbetsmiljö är ett strategiskt instrument för utveckling av människor, företag och samhälle. Arbetsmiljö är en politisk fråga om arbetstagarnas säkerhet, hälsa, utveckling och arbetsglädje, men också om företagets innovation, konkurrens och tillväxt.

För att nå målen full sysselsättning, hållbar tillväxt och mindre klyftor i samhället krävs en politisk vilja att prioritera arbetsmiljöpolitik, särskilt i en tid med en åldrande befolkning, ungdomsarbetslöshet, invandring och migrerande arbetskraft.

Väl känt är att en bra arbetsmiljö minskar lidande, ökar produktiviteten och intäkterna för arbetstagare, företag och samhälle. Människor som mår bra och trivs på arbetet presterar helt enkelt bättre. De har också lättare att ställa om till ett annat arbete. En god arbetsmiljö ökar utbudet av arbetskraft och förbättrar arbetsmarknadens anpassningsförmåga.

Hälsa, säkerhet, trygghet samt eget inflytande och utveckling i arbetet måste bli en självklar del inom fler politikområden. Bland annat behöver närings- och arbetsmarknadspolitiken breddas så att fler jobb också blir bättre jobb.

Alla behöver en trygg start i arbetslivet och alla ska kunna arbeta produktivt ett helt arbetsliv med bibehållen hälsa.

Utlagd och globaliserad produktion

Ändrade former för produktion av varor och tjänster och avregleringar försämrade snabbt villkoren för stora LO-grupper under 1990-talet. Försämringen fortsatte i ett långsammare tempo under 00-talet för att åter accelerera efter 2010. Gapet till de högre tjänstemännen ökar.

Idag är produktion utlagd i långa hårt styrda kedjor av leverantörer och entreprenörer, som ofta sträcker sig över flera länder. Funktioner inom verksamheter har också flyttats ut för att upphandlas i konkurrens. Hårt konkurrerande marknader med många starkt underordnade små arbetsställen har därmed skapats. Förändringarna har lett till en omfattande användning av flexibel bemanning, migrerade arbetskraft och egenföretagande samt av IT för automatiserad arbetsledning. De ändra villkoren i arbetet medför fler människor med otrygga arbetsvillkor, ofta i intensiva och gränslösa arbeten med ömtåliga sociala klimat.

Utmaningar

Det så kallade 24-timmarssamhället bärs främst upp av kvinnliga arbetare. Bara en tredjedel av de kvinnliga arbetarna jobbar enbart dagtid på vardagar. Ensamarbete ökar i omfattning och medför risker för hot och våld, framför allt vid arbete på udda tider.

Otryggheten ökar i arbetslivet, mest drabbade är yngre och äldre kvinnor. Visstidsanställning och ofrivillig deltid har för många blivit en jakt på fler arbetade timmar. Den ökande förekomsten av delade arbetspass tvingar till ofrivillig deltid, att ta fler jobb för att klara ekonomin eller att vänta på nästa arbetspass. Det kan bli många gränslösa arbetsdagar med låg lön.

Emotionellt tunga arbetsuppgifter inom bland annat vård och omsorg har under de senaste 20 åren blivit mer påfrestande genom lägre bemanning, mindre tid och fler sjuka som vårdas i hemmet.

Enligt Arbetsmiljöverkets statistik är kvinnliga arbetare mest drabbade av försämringarna. Störst brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet och i företagshälsovård finns på kvinnodominerade arbetsplatser. Enligt försäkringskassan ökar också sjuktalen och då främst psykiska diagnoser. Även antalet olyckor i arbetet ökar.

Enligt den officiella kriminalstatistiken anmäls enbart 200 arbetsmiljöbrott årligen. Av dessa prövas enbart en mindre del i domstol.

Åtgärder för en bättre arbetsmiljö

- Att regeringen, enligt ILO 187 artikel 4.3, inrättar ett centralt trepartsorgan för arbetslivsfrågor med deltagande från flera departement. Detta organs främsta uppgift blir att upprätta, följa och utvärdera en nationell handlingsplan för arbetsmiljöpolitiken samt att beakta EUs strategiska ram för arbetsmiljö 2014 - 2020.
- Handlingsplanen bör utgå från den fysiska, organisatoriska och sociala arbetsmiljön samt hur produktionens organisering påverkar villkoren i arbetet. Handlingsplanen ska beakta jämställdhet och mångfald, arbetstagarnas rätt till inflytande och omfatta att arbete ska främja arbetstagarnas utveckling och hälsa samt nolltolerans mot allvarliga olyckor och allvarlig arbetssjukdom.
- Inför ett lagstadgat huvudentreprenörsansvar, en regel om beställaransvar i arbetsmiljölagen och ett beställaransvar i föreskrifterna om byggnads och anläggningsarbete.
- Utred behov av en regel om emotionellt påfrestande arbete i arbetsmiljölagens 2:a kapitel om arbetsmiljöns beskaffenhet.
- Att Arbetsmiljöverket tillförs ytterligare 100 miljoner kr för inspektion och för utveckling av personal, regelverk, tillsyn och uppföljning. Vidare behövs riktade

medel om 15 miljoner per år fram till 2018 för projektet om kvinnors arbetsmiljö, bland annat kvinnor inom privat service sektor.

- Mer personal i vård och omsorg istället för vinst och sänkt skatt.
- Minska det utbredda arbetet på udda tider, ensamarbetet, ofrivillig deltid och delade arbetspass.
- Begränsa möjligheterna till långa tider i tidsbegränsad anställning.
- Att regering och berörda myndigheter säkerställer att arbetsmiljöbrott prioriteras inom rättsväsendet och att polisutbildningen även omfattar brott mot arbetsmiljölagen.
- Att arbetsgivarens ansvar för arbetsanpassning och rehabilitering stärks i avtal, lag och föreskrifter, bland annat genom fler direktsanktionerade regler.
- Att regeringen ingår en trepartsöverenskommelse med mål att och med stöd av tillfälliga statliga medel bygga upp en branschkunlig regionalt tillgänglig företagshälsovård som främst ska arbeta förebyggande. Börja med de kvinnodominerade branscherna.
- Att det inrättas ett nationellt centrum för arbetslivsforskning samt tillför mer medel för arbetslivsforskning. Detta centrum bör omfatta både arbetsplatsens perspektiv och hur arbetsmarknaden fungerar. Centret bör omvärldsbevaka, vara internationell kontaktpunkt, med parterna identifiera forskningsområden samt initiera, samla och till en del driva forskning och skapa underlag för policy. Centret bör stärka arbetslivsforskningens infrastruktur genom en biblioteksfunktion, statistikproduktion och som värd för databaser. Centret bör ha ett långsiktigt nära samarbete med framstående forskningsmiljöer. Olika alternativ gällande egen forskning och beställning av forskning bör utredas.
- Forska på bakgrund och orsak till arbetsmiljöbrott och utveckla bekämpning av arbetslivskriminalitet genom bl a effektivare samarbete mellan fler myndigheter.
- Att berörda myndigheter ges i uppdrag att utveckla tillförlitlig statistik över arbetsrelaterade olyckor, sjukdomar, självmord och om förhållandena i arbetsmiljön.
- Att regeringen återinför den tidigare arbetarskyddsavgiften (arbetsmiljöavgift) för finansiering av funktions- och vidareutbildning av skyddsombud och utbildning av bolagsstyrelseledamöter.
- Att den regionala skyddsombudsverksamheten ges full kostnadstäckning genom en arbetsgivaravgift i form av en arbetsmiljöavgift.

Med hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Torbjörn Johanson
Landsorganisationen